

<https://doi.org/10.15407/np.61.167>
УДК 027.54(477–25)НБУВ:025.5:[504.4:616.9]"2020"

Тетяна Коваль,

кандидат історичних наук,
заступник генерального директора з наукової роботи,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: gon4arova11@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0003-0147-6679>

Вікторія Горєва,

кандидат історичних наук, вчений секретар,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: horeva@nbuv.gov.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1383-7013>

Тетяна Кулаковська,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: kulakovska_2019@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-2108-3285>

Лариса Матвійчук,

кандидат наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: l.matvijchuk@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-7230-9053>

**НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО: НАУКОВА
ТА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
В УМОВАХ КАРАНТИНУ (2020 р.)**

Висвітлюються особливості багатоаспектної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ, Бібліотека) як національної бібліотеки та провідного науково-дослідного інституту НАН України у 2020 р.
© Т. Коваль, В. Горєва, Т. Кулаковська, Л. Матвійчук, 2021

в умовах карантину, спричиненого пандемією COVID-19. Увага зосереджена на засадах з переформатування та методичного забезпечення всіх форм і видів діяльності Бібліотеки, прискорення формування електронних ресурсів та дистанційного обслуговування користувачів, доступу до ресурсів Інтернет, що дало змогу вдвічі збільшити кількість користувачів інформації. У статті також підбито підсумки виконання науково-дослідної та науково-інформаційної роботи, опублікування результатів.

Ключові слова: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні ресурси академічної науки, науково-інформаційна діяльність бібліотек, рукописна та книжкова спадщина.

Постановка проблеми. Головною проблемою 2020 р. для НБУВ, як і для всієї світової бібліотечної системи, стала організація роботи в умовах обмежень, пов'язаних з пандемією COVID-19. Інформація, розміщена на сайтах бібліотечних асоціацій та бібліотек світу щодо роботи бібліотек, сприяла обговоренню актуальних засад їхньої діяльності в карантинний період, розробці рекомендацій, обміну кращими практиками та методами роботи ⁵. Бібліотеки світу виробили і втілили різні заходи щодо обмеження діяльності та збереження всіх видів бібліотечно-інформаційних послуг; пропонувалися різні способи і методи роботи з користувачами, розвивалися електронні сервіси, розширювався репертуар інформаційних ресурсів та продуктів, упроваджувався дистанційний режим роботи для бібліотечних працівників, що потребувало перерозподілу функцій і започаткування нових видів роботи. Особливе значення надавалося підвищенню кваліфікації фахівців, які отримували нові навички і компетенції для роботи в дистанційному режимі.

⁵ Серед таких ресурсів були, зокрема: COVID-19 и глобальная библиотечная сфера. URL: <https://www.ifla.org/node/93042>; COVID-19 и международное библиотечное сообщество: заявление президента и генерального секретаря ИФЛА. URL: <https://www.ifla.org/node/92994>; Акдемир А., Ашешова А., Гишар Б., Гуськов А. Е., Лахаева А., Ракитянская А., Редькина Н. С., Ройленс А., Сербина Г. Н., Эйнасто О., Юрик И. Библиотеки мира в период пандемии: новый опыт и первые выводы. *Библиосфера*. 2020. № 3. С. 65–83. <https://doi.org/10.20913/1815-3186-2020-3-65-83>; Бібліотеки в умовах епідемії COVID-19 (24.03.2020). URL: <https://ula.org.ua/news/4537-biblioteky-v-umovakh-epidemii-covid-19>.

Тут і далі використано матеріали Звіту про діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2020 р., затвердженого вченою радою НБУВ 15.01.2021 р. (<http://nbuv.gov.ua/node/5411>), до підготовки якого долучилися провідні науковці НБУВ, у тому числі й автори цієї статті.

Виклад основного матеріалу. З уведенням карантину 16 березня 2020 р. НБУВ долучилася до оперативного переформатування своєї діяльності і впродовж року успішно працювала в дистанційному режимі, підтримуючи і поповнюючи електронні ресурси свого вебпорталу, кількість користувачів якого збільшилася на 75% порівняно з 2019 р.

Бібліотека досягла помітних результатів в інтеграції наукової інформації на всіх видах носіїв; інформаційному та науково-аналітичному забезпеченні потреб науки, освіти, культури, державного управління; розбудові електронних ресурсів: електронних бібліотек, архівів, БД, репозиторію електронних версій наукової періодики; ресурсів бібліометричної та наукометричної інформації; організації доступу наукових установ до зарубіжних баз даних наукової інформації; розвитку системи цільового інформаційного забезпечення дослідницької та управлінської сфер.

Зокрема, онлайнвий інформаційний комплекс БД НБУВ, який формується Інститутом інформаційних технологій НБУВ (керівник – д-р наук із соц. комунікацій К. Лобузін) і був доступний користувачам упродовж 2020 р., становить 65 БД, понад 1,2 млн повних текстів; зафіксовано 7,2 млн записів⁶. За даними програми аналізу log-файлів вебсерверів WebLogExpert протягом 2020 р. до порталу НБУВ було 33 млн сеансів; 951 млн звернень до вебматеріалів; 23,8 млн переглядів вебсторінок; 394 млн файлів завантажень повнотекстових ресурсів. Кількість віддалених користувачів з унікальними ір-адресами становила 4,5 млн. Загальна середньодобова кількість сеансів звернення до ресурсів вебпорталу НБУВ (разом із завантаженням повних текстів) – 90 тис. Кількість щоденних сеансів роботи зросла на 20%, за кількістю звернень до інформаційних ресурсів порталу НБУВ їх популярність зросла на 50%, кількість завантажених файлів – на 80% порівняно з 2019 р.⁷

Віддалені користувачі Бібліотеки мали змогу отримувати довідки за всім спектром галузей знань у межах роботи онлайнсервісів: «Віртуальна довідка», «Зворотний зв'язок», «Запитай бібліографа», «Електронна доставка документів (ЕДД)»; а також використовувати електронну пошту, Skure, звертатися на офіційну сторінку вебсайту НБУВ; використовувати

⁶ Звіт про діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2020 р. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; керівники НДР Л. А. Дубровіна, К. В. Лобузін, О. С. Онищенко, Л. М. Яременко, О. П. Степченко, Г. І. Ковальчук, В. М. Горovий, Ю. М. Половинчак, С. В. Полтавець. Затв. вченою радою НБУВ 15.01.2021. Київ, 2021. 130 с.

⁷ Там само.

сторінки структурних підрозділів НБУВ у соціальній мережі «Фейсбук» тощо.

Здійснювалося всебічне консультування користувачів через онлайнві сервіси НБУВ «Віртуальна довідка» та «Зворотний зв'язок».

Під час карантину НБУВ пропонувала користувачам послуговуватися широким доступом до інформаційних ресурсів, онлайнсервісів і БД через веб-портал НБУВ, у структурі якого:

- сайт-візитівка НБУВ (<http://nbuv.gov.ua>);
- сайт електронних ресурсів НБУВ (<http://irbis-nbuv.gov.ua>);
- сайт «Центру досліджень соціальних комунікацій» (<http://nbuviar.gov.ua/>) з його підрозділами: Службою інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ), Національною юридичною бібліотекою (НЮБ), Фондом Президентів України (ФПУ);
- сайт ІБД «Український національний біографічний архів» (<http://biography.nbuv.gov.ua>).

Значно посилилася робота відділу абонементу, який в умовах карантину й обмеження роботи читальних залів розширив свої функції і почав надавати книги усім науковим співробітникам Києва, а не лише кандидатам і докторам наук, здійснювати електронну доставку копій документів з фондів НБУВ через сервіс ЕДД (mба_nbuv@ukr.net). Працівники відділу абонементу надали 704 консультації, надіслали понад 28 тис. сторінок сканованих копій документів та 2200 оригіналів документів.

Серед послуг НБУВ у віддаленому режимі актуальним було визначення індексів універсальної десяткової класифікації (УДК); розсилка документів та інформативних матеріалів е-поштою (service@nbuv.gov.ua). Відбулося значне розширення неформальних каналів наукових комунікацій через соціальну мережу «Фейсбук». На вебпорталі НБУВ в інтенсивному режимі діяли віртуальні сервіси: «Новини», «Анонси», «Оголошення».

Щоденно працювала Бібліотечна інформаційна служба. Чергові адміністратори у телефонному режимі надали понад 500 довідок.

З метою інформування віддалених користувачів стосовно нових надходжень до бібліотечних фондів співробітники НБУВ організували 14 електронних виставок, на яких експоновано понад 12 тис. примірників книг, періодичних видань. Також відбулися тематичні електронні виставки з питань історії, політології, соціології, педагогіки, культурології, психології, енергетики, радіоелектроніки, медичних, економічних, філософських, природничих, фізико-математичних наук тощо. Значний

резонанс викликала виставка кіноплакатів з фондів НБУВ, проведена спільно з Національним центром Олександра Довженка.

На період карантину адміністрація Бібліотеки розробила низку нормативно-методичних документів щодо забезпечення протиепідемічних заходів та посилення контролю за дотриманням санітарно-гігієнічних вимог:

- Протиепідемічні, санітарні та організаційні заходи у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського на період дії карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19;
- Тимчасові правила відвідування НБУВ у період обмежень, спричинених загрозою поширення коронавірусної інфекції COVID-19;
- Правила поведінки з бібліотечними та архівними документами з метою попередження розповсюдження нової коронавірусної інфекції COVID-19 у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського;
- Інструкція «Адаптивні заходи безпечного виходу НБУВ з карантину, спричиненого епідемією COVID-19»;
- Інструкція про порядок обслуговування користувачів відділу міжбібліотечного абонементу в умовах поширення гострої респіраторної хвороби, спричиненої коронавірусом SARS-COV-2.

Працівники Бібліотеки брали активну віртуальну участь у бібліотечному житті країни, долучилися до всеукраїнської онлайнконференції «Бібліотеки в умовах пандемії COVID-19», що відбулася 19 травня 2020 р., громадського обговорення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (нова редакція), ініційованого Міністерством культури та інформаційної політики України, тощо.

Бібліотека організувала безперебійне інформаційно-аналітичне обслуговування віддалених користувачів електронними ресурсами в системі державного управління; структур, відповідальних за безпеку країни, регіональних інформаційних центрів, громадських організацій. З інформаційно-аналітичними матеріалами щодо суспільно-політичної, економічної та зовнішньополітичної діяльності України користувачі мали змогу ознайомитися на сайті Центру досліджень соціальних комунікацій НБУВ за посиланням: <http://nbuviap.gov.ua/>.

У межах ВПІ і ДОК (вибіркове поширення інформації і диференційоване обслуговування користувачів) відбувалася розсилка інформаційно-аналітичних продуктів СІАЗ, НЮБ і ФПУ НБУВ на e-mail центральних органів державної влади, відомств, громадських організацій (Академія СБУ, РНБО, Конституційний Суд України, Президія НАН України,

УСПП, УБА, Міжвідомчий НДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю, Донецький інститут інформації, НДІ Держприкордонслужби, Посольства України у Польщі, Грузії тощо), а також на e-mail вебпредставництв органів місцевої державної влади та місцевого самоврядування (у всіх областях України державні адміністрації і ради всіх рівнів; електронні адреси Об'єднаних територіальних громад (ОТГ)), загалом – на 2800 електронних адрес по всій Україні. Упродовж 2020 р. здійснено понад 130 тис. розсилок електронних копій випусків інформаційно-аналітичних продуктів СІАЗ, НЮБ і ФПУ НБУВ на всі електронні адреси користувачів⁸. У такому режимі Бібліотека працювала цілодобово.

Працівники НБУВ організували ювілейні та просвітницькі заходи, присвячені Дню науки, Дню слов'янської писемності та культури; у режимі онлайн з використанням інтернет-платформи Zoom проведено Шістнадцяті біографічні читання «Історична біографіка в сучасному українському суспільстві: проблематика, інформаційний простір, бібліотеки, читачі». Проведено міжнародну наукову конференцію «Бібліотека. Наука. Комунікація: Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації», у рамках якої відбулися засідання секцій і науково-методичні семінари (в режимі онлайн); Шості бібліотекознавчі студії «Бібліотекознавство України: історія, методологія, наукові проекти» тощо. У цілому впродовж 2020 р. співробітники НБУВ взяли участь (переважно в режимі онлайн) у 129 міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, наукових семінарах та інших науково-організаційних заходах (з них 110 відбулися в Україні). Результати фундаментальних та прикладних досліджень, здобутки бібліотечно-інформаційної діяльності оприлюднено науковцями і фахівцями НБУВ у 356 доповідях, 20 з яких виголошено на зарубіжних конференціях.

Разом з бібліотечно-інформаційною складовою важливе місце посіла науково-дослідна робота – фундаментальні розробки відповідно до профілю установи та потужний науково-прикладний напрям, пов'язаний з основними функціями Бібліотеки як науково-дослідної установи: збирання, наукове опрацювання та організація доступу до різноманітних джерел інформації, створення методичних засад діяльності наукових бібліотек. Важливим напрямом роботи залишався розвиток книгознавства, архівознавства, бібліографознавства та бібліотекознавства.

⁸ Звіт про роботу Національної бібліотеки України у 2020 р. та матеріали порталу НБУВ: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Успішна адаптація наукового колективу до роботи в складних умовах дала змогу успішно виконати тематичні плани наукових досліджень, хоча це позначилося на обсягах, характері та видах виконуваних робіт, зміщенні акцентів на види досліджень, які можна виконувати в дистанційному режимі. Були зменшені, але не зупинялися роботи з унікальними фондами (стародруки, рідкісні та цінні видання, ноти, грамплатівки, портрети, плакати, газети), повільно здійснювалися види робіт, пов'язані з укладанням каталогів, що потребують фізичної роботи безпосередньо з фондом.

У вересні 2020 р. статус НБУВ як потужної наукової установи підтвердили результати державної атестації, що проходила відповідно до «Порядку проведення державної атестації наукових установ», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540. Експертна комісія з державної атестації наукових установ Міністерства освіти і науки України оцінила ефективність діяльності НБУВ та атестувала її строком на п'ять років. За протокольним рішенням Експертної комісії від 19 листопада 2020 р. НБУВ віднесено до найвищої (першої) класифікаційної групи за напрямом соціогуманітарних наук як установу-лідера, що має високий рівень діяльності, визнання в Україні і світі, демонструє потужний науковий потенціал та ефективно використовує його для подальшого розвитку й успішно інтегрована у світовий та європейський науковий простір з урахуванням національних інтересів.

Висновки Експертної комісії підтвердили результати перевірки роботи НБУВ, проведеної атестацією НАН України у 2019 р. Постійною комісією НАН України з оцінювання ефективності діяльності наукових установ з визначенням НБУВ як установи, що є лідером за багатьма науковими напрямками, має вагомі наукові й практичні результати діяльності, визнані на національному і міжнародному рівнях; має високий науковий потенціал та ефективно його використовує; справляє винятковий вплив на науково-технічний та соціальний розвиток. 91% наукових підрозділів Бібліотеки віднесено до найвищої категорії «А»⁹.

Одним з позитивних результатів оцінювання ефективності наукової діяльності Бібліотеки та віднесення її до категорії «А» стало отримання НБУВ додаткового фінансування у 2019–2020 рр. за бюджетною

⁹ Протокол Постійної комісії НАН України з оцінювання ефективності діяльності від 28.05.2019 р.; постанова Президії НАН України «Про підсумки оцінювання діяльності наукових установ НАН України» від 12.06.2019 р. № 169.

програмою «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230) на фундаментальні наукові дослідження.

Пріоритетом у діяльності НБУВ стало збереження та розвиток унікального кадрового потенціалу, спроможного вирішувати найскладніші завдання наукового, науково-інформаційного та бібліотечно-інформаційного забезпечення сучасних потреб суспільства. 2020 р. цю роботу здійснювали 283 наукових працівники (із 782 працюючих у Бібліотеці), з яких 17 осіб мають науковий ступінь доктора наук, 110 осіб – кандидата наук, 156 осіб – без наукового ступеня. У НБУВ працюють академік НАН України О. Онищенко, члени-кореспонденти НАН України Л. Дубровіна, В. Попик.

З метою об'єктивної оцінки внеску кожного науковця і результатів наукової діяльності НБУВ у цілому, виявлення резервів для подальшого вдосконалення роботи Бібліотеки та на виконання розпорядження Президії НАН України від 16.10.2019 р. № 551 «Про проведення чергової атестації наукових працівників установ НАН України», у період з 19 жовтня по 20 листопада 2020 р. відбулася чергова атестація наукових працівників Бібліотеки. За її результатами наукові співробітники визнані такими, що відповідають займаній посаді та отримали рекомендації атестаційних комісій щодо удосконалення наукової та науково-організаційної діяльності.

НБУВ успішно реалізує концептуальну модель унікальної установи, розроблену при її заснуванні колективом видатних вчених у 1918 р. під керівництвом академіка В. І. Вернадського, що поєднує класичні функції національної бібліотеки та науково-дослідної інституції [1–4].

Найважливішими напрямками наукової діяльності НБУВ сьогодні є:

- теоретичні, методичні та інформаційно-технологічні проблеми управління знаннями у бібліотеках і формування фондів та бібліотечних баз знань; інтеграція та використання інформаційних ресурсів;
- розвиток національного науково-інформаційного простору;
- вивчення, збереження й видання рукописної, книжкової та документальної спадщини України;
- створення національної бібліографії та біобібліографії, розвиток української біографістики;
- проблеми розвитку інформаційного суспільства, глобальної інформатизації та соціальних комунікацій, інформаційної безпеки України¹⁰.

¹⁰ Статут Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/STATUT_NBUV_2017.pdf.

Упродовж 2020 р. НБУВ здійснювала дослідження за 11 науково-дослідними темами (9 – за відомчою тематикою, 2 – за програмно-цільовою та конкурсною тематикою НАН України, 5 фундаментальних, 6 прикладних; 3 наукових проекти завершено).

Розробку теоретичних, методичних та прикладних засад розвитку бібліотечної справи та бібліотекознавства здійснював Інститут бібліотекознавства НБУВ (науковий керівник – канд. іст. наук О. Василенко, директор Інституту) у межах виконання відомчої прикладної НДР «Бібліотечно-інформаційний комплекс в умовах трансформації наукових комунікацій». Досліджено концептуальні засади розвитку наукової бібліотеки в сучасній системі наукових комунікацій; шляхи підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу; ефективність науково-методичного забезпечення і взаємодії наукових бібліотек в умовах розвитку електронних комунікацій; підготовку та підвищення кваліфікації наукових кадрів. Запропоновано нову концептуальну модель бібліотеки в умовах цифровізації суспільства як відкритої гнучкої системи, складовими якої є такі елементи як «бібліотечний простір», «бібліотечний сервіс», «кадровий потенціал» і «клієнтське середовище», що розглядаються з урахуванням ключових характеристик інформаційного суспільства – мережовості, софтизації, персоналізації, кооперації, «віртуалізації» (д-р наук із соц. комунікацій Т. Гранчак) [5].

З метою вивчення ефективності *e*-послуг як засобу бібліотечної наукової комунікації у віртуальному середовищі (зокрема соціальних інтернет-мережах) розроблено Анкету і проведено інтерактивне опитування віддалених користувачів НБУВ за допомогою програмно-технологічних можливостей Google-Forms (жовтень 2020 р. – січень 2021 р. (<https://forms.gle/hiqQXUEgXWp4t6GE9>)). Розроблено та впроваджено новий мультимедійний бібліотечно-бібліографічний продукт «Електронна вітрина нових надходжень до фонду НБУВ» як нову послугу в системі електронного інформування, адаптованого до потреб сучасних наукових комунікацій, що розширює можливості оперативного доступу до наукової інформації (режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/new-books>). Проаналізовано зміни в сучасній зарубіжній каталогізації, вивчалася «Бібліотечна еталонна модель» (Library Reference Model, LRM), яка визначає принципи, що регулюють логічну структуру бібліографічної інформації; визначено зміни у RDA, які увійшли до бетаверсії стандарту, що дасть змогу у подальшому пов'язувати дані бібліотек, архівів та музеїв (набула офіційного статусу 15.12.2020) (д-р іст. наук Н. Стрішенець) [6].

На основі аналізу стану роботи бібліотек наукових установ НАН України як складової бібліотечно-інформаційного комплексу виявлено позитивні й негативні чинники впливу на їх подальший розвиток, визначено низку завдань щодо підвищення ефективності діяльності наукових бібліотек у новому цифровому середовищі (керівник напряму – канд. іст. наук Г. Солоіденко).

За результатами дослідження опубліковані наукові видання: «Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в 2019 році: інформаційно-аналітичний огляд» (вип. 25; Г. Солоіденко, О. Сокур); монографію «Імплементация міжнародних стандартів у діяльність наукових бібліотек (з досвіду НБУВ)» (Т. Коваль, О. Лопата, Л. Туровська, І. Шевченко); інформаційно-аналітичні дайджести: «Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері» (10 випусків; Л. Литвинова); «Кібербезпека в інформаційному суспільстві» (10 вип. підготовлено у співпраці з Науково-дослідним інститутом інформатики і права НАПрН України).

Теоретичні та практичні результати НДР апробовані та оприлюднені на 28 міжнародних наукових конференціях та інших фахових форумах, організовано міжнародну наукову конференцію «Бібліотека. Наука. Комунікація: Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації», Шості бібліотекознавчі студії «Бібліотекознавство України: історія, методологія, наукові проєкти». Результати досліджень поширювалися і в процесі викладання курсів навчальних дисциплін у закладах вищої освіти: «Вступ до фаху (інформаційна, бібліотечна та архівна справа)», «Академічне письмо і засоби інтелектуального доступу до інформації», «Інформаційно-комунікативні технології науково-педагогічної діяльності» (Київського національного університету культури і мистецтв).

2020 р. у межах проєкту «Бібліотечні портали знань» (науковий керівник – д-р наук із соц. комунікацій К. Лобузін) Інститут інформаційних технологій як провідний науковий підрозділ НБУВ з розробки теоретичних, методичних та інформаційно-технологічних проблем управління знаннями в бібліотеках і формування фондів та бібліотечних баз знань, інтеграції та використання інформаційних ресурсів здійснював упровадження в наукову та бібліотечно-інформаційну діяльність НБУВ нових форм цифрової наукової комунікації. Виконувалися роботи з формування авторитетного файлу назв наукових установ, на сьогодні створено 3610 авторитетних записів, та авторитетного файлу науковців України, з паралельним створенням пошукових профілів видатних

учених та організаторів науки НАН України (поточний загальний обсяг становить 2360 записів), а також пошукових профілів науковців на порталі «Наука України: доступ до знань» (загальний обсяг – 390 записів). Підтримувалися формування та актуалізація інформації національних наукових електронних ресурсів: Електронний каталог НБУВ; електронна бібліотека «Наукова періодика України» (поточний стан – 1 млн 156 тис. повних текстів, в тому числі у поточному році додано 105 тис. статей); реферативна БД «Україніка наукова» (поточний стан – 720 тис. записів, у поточному році додано 20 тис. записів). У межах проєкту створення фундаментальної електронної бібліотеки «Україніка» розроблено технологічні рішення та користувацький інтерфейс для розміщення матеріалів «Електронних колекцій» е-бібліотеки «Україніка», забезпечено розширений формат перегляду «Додаткової інформації про колекцію», який пов'язує матеріали е-бібліотеки «Україніка» з іншими ресурсами НБУВ (авторитетними файлами, ЕК тощо). Створено спеціалізований блок «Електронних колекцій» е-бібліотеки «Україніка» – «Видатні особи України». Розпочато формування персональних колекцій: «Г. Сковорода», «Л. Українка», «А. Кримський», «Видатні жінки України».

У 2020 р. підтримку Програми розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень (за КПКВК 6541230) надано науковому проєкту «Цифрові бібліотечно-інформаційні ресурси у розбудові наукового сегмента національного інформаційного простору» (науковий керівник – генеральний директор НБУВ, чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук, проф. Л. Дубровіна, термін виконання: 2020–2021 рр.). Метою першого етапу роботи стало дослідження сучасних джерел наукової інформації; розробка та впровадження у бібліотечну діяльність нових форм і моделей цифрової наукової комунікації. Узагальнено нагромаджений досвід; визначено нові завдання, пов'язані зі зростанням і диверсифікацією інформаційних потреб сфер науки, освіти і культури; виявлено потенційні можливості бібліотечних сервісів, зумовлених стрімким прогресом інформаційних технологій. Виконавці проєкту дослідили та проаналізували фахові наукові інформаційні ресурси щодо світового та вітчизняного досвіду у сфері організації сервісів підтримки наукових досліджень; охарактеризували нові форми цифрової наукової комунікації та роль наукових бібліотек у наданні відповідних бібліотечно-інформаційних сервісів. Результати дослідження науковців та фахівців НБУВ опубліковані в аналітичній записці «Цифрові бібліотечні ресурси та сервіси підтримки наукових досліджень: сучасні підходи та роль у науковій комунікації» [7].

Створювалася база знань та цифрова платформа з підтримки наукових досліджень ResearchUA з метою забезпечення науковців України довідковою, бібліографічною, реферативною, повнотекстовою та наукометричною інформацією для ефективного проведення наукових досліджень відповідно до сучасних міжнародних стандартів цифрової наукової комунікації.

2020 р. проведено інтеграцію з відкритими метаданими агентства CrossRef – агрегатора і реєстратора DOI. Розроблено інтерфейс інтегрованого пошуку наукових інформаційних ресурсів НБУВ (історичних і сучасних) у режимі єдиного вікна та проведено роботи для його подальшого впровадження. Розгорнуто формування авторитетних файлів наукових установ та науковців України для удосконалення пошуку джерел наукової інформації. Розпочато підготовку системи довідників з ресурсів, стандартів та ідентифікаторів цифрової наукової комунікації для науковців України (керівник цього напрямку наукового проекту – К. Лобузін). Таким чином, сформовано теоретичні та технологічні основи для реалізації завдань наступного етапу, під час якого буде впроваджено інноваційну наукову інформаційно-бібліотечну цифрову платформу «ResearchUA», спрямовану на розвиток електронної дослідницької інфраструктури України в цілому та формування всеукраїнського цифрового наукового простору.

Також у межах проекту досліджувалися тенденції формування системи комплексного бібліотечно-інформаційного обслуговування НБУВ, становлення багаторівневої системи підвищення кваліфікації бібліотечних спеціалістів, підвищення ефективності науково-організаційної роботи і комунікаційних зв'язків бібліотекознавчих структур у бібліотечно-професійному середовищі, основні напрями взаємодії НБУВ із закладами освіти, науковими установами, бібліотеками, професійними організаціями в контексті розвитку бібліотекознавства і бібліотечної справи. Результати роботи висвітлено у колективній монографії «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020 рр.)» [8].

Метою фундаментальної відомчої НДР «Бібліотеки у формуванні інформаційного ресурсу стратегічних комунікацій українського суспільства» (науковий керівник – д-р іст. наук, проф. В. Горовий, термін виконання: 2019–2021 рр.) стало вивчення зростаючого значення інформаційно-аналітичного сегмента бібліотечної діяльності в процесі інформаційно-комунікаційного розвитку українського суспільства, забезпечення доступу всіх категорій користувачів до національних та глобальних

інформаційних ресурсів. Виконавці – співробітники СІАЗ, НЮБ та ФПУ НБУВ – досліджували особливу роль в організації сучасного інформаційного процесу національних та провідних бібліотек, специфіки наукової інформації як вищої форми інформаційних ресурсів, орієнтованих на розвиток суспільства, участі бібліотек в управлінні інформаційними ресурсами, орієнтованими на виконання науково обґрунтованих планів суспільного розвитку в масштабах держави, нації, в організації інформаційних обмінів на міждержавному рівні. Досвід НБУВ свідчить про високу затребуваність інформаційно-аналітичної та бібліотечно-інформаційної діяльності, постійну необхідність розвитку інформаційно-аналітичних функцій бібліотеки в інтерактивному медіасередовищі в умовах обмежень через епідемію коронавірусу, активізації підготовки та зростання обсягів сучасних інформаційних ресурсів у цифровому середовищі на всіх рівнях функціонування соціальної системи суспільства. За результатами виконання теми підготовлено, зокрема, монографії: Струнгар В. В. «Бібліотека в інтерактивному медіасередовищі: стан та перспективи» та Желай О. П. «Електронний сервіс сучасної бібліотеки», курс лекцій В. М. Горового «Соціальна інформатизація і розвиток національного інформаційного комплексу». У межах проекту видавалося 14 найменувань інформаційно-аналітичних журналів та бюлетенів (307 випусків). На замовлення користувачів підготовлено понад 160 інформаційно-аналітичних матеріалів з актуальних суспільно-політичних та соціально-економічних питань.

Упродовж останнього десятиріччя науковці НБУВ активно долучалися до загальноакадемічних досліджень. Зокрема, 2020 р. науковий проєкт Бібліотеки «Інформаційний чинник та соціокультурні механізми трансформацій суспільного ідеалу» (науковий керівник – чл.-кор. НАН України Л. Дубровіна) як переможець конкурсу дослідницьких проєктів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук отримав фінансування на виконання у межах Цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні». За результатами підготовлено дві аналітичні записки. У першій – «Динаміка трансформацій уявлень про суспільний ідеал в українському суспільстві» [9] – проаналізовано деструкції суспільної моделі розвитку та основні чинники, що визначають такі деформації. З'ясовано перспективи репрезентації в суспільному ідеалі можливостей постконфліктного примирення.

В аналітичній записці «Формування суспільного ідеалу в умовах глобалізованого світу та інформаційного суспільства» [10] колективом

науковців досліджено суспільний ідеал як соціокультурне явище і наукову категорію в історичній динаміці, розкрито специфіку формування суспільного ідеалу в умовах глобалізованого світу та інформаційного суспільства, що продукують нові способи глобальних впливів. Проаналізовано специфіку функціонування суспільних інститутів як суб'єктів формування й трансляції суспільного ідеалу та роль медіа в суспільному осмисленні національної візії спільного минулого та майбутнього.

У напрямі вивчення, збереження й видання рукописної, книжкової та документальної спадщини України працюють потужні наукові підрозділи НБУВ – Інститут рукопису (чл.-кор. НАН України Л. Дубровіна, канд. іст. наук О. Степченко) та Інститут книгознавства (д-р іст. наук, проф. Г. Ковальчук). У межах наукового проєкту «Пам'ятки рукописної спадщини в науковому та культурному просторі України» (науковий керівник – чл.-кор. НАН України Л. Дубровіна) досліджувалися рукописні джерела національної духовної спадщини України, що зберігаються в бібліотечних фондах; накопичувалася інтегрована інформація в системі спеціальних БД та зведених ресурсах рукописних і книжкових фондів; розроблялися теоретичні та науково-практичні засади наукового опису різних видів рукописних пам'яток, архівних документів та документів особового походження. Рукописний фонд є комплексом меморіальних рукописних колекцій та особових архівів, що зберігає рукописні документи як історико-культурну спадщину людства та організовує користування документами для проведення широких гуманітарних наукових досліджень.

Пам'ятки рукописної культури залучалися до наукового та соціокультурного обігу, їх включено в контекст формування сучасного контенту духовного менталітету українського суспільства. Вирішувалися завдання наукового джерельного забезпечення розвитку науково-інформаційної діяльності та інформаційної бази для наукових досліджень у соціогуманітарній сфері, залучення нового історико-культурного знання до системи історичних знань, включення української культурної спадщини у світове інформаційне середовище, передусім бібліографічними та цифровими проєктами «україніки». Підготовлено вісім наукових видань: монографію Шип Н. П. «Слов'янофільство – духовний феномен ХІХ ст.: погляд з Києва», наукові каталоги: Сохань С. В. «Колекція Київської казенної палати з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», Іванової О. А. «Архів В. С. Косенка (1896–1938) у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: біографічне дослідження», Щецолдіної Н. О.

«Альбоми навчальних малюнків іконописної та малярської майстерні Києво-Печерської лаври («Кужбушки») з фондів НБУВ: наук. кат.: у двох част. Частина II: Навчальні малюнки учнів іконописної та малярської майстерні Києво-Печерської лаври. XVIII ст.»; збірник документів «Родинне листування Петра Лебединцева» (Г. Ю. Калініч); наукове видання «Життя в науці. Студії на пошану Любові Дубровіної»; два випуски збірника наукових праць «Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів»¹¹.

Інститутом книгознавства НБУВ проводилися дослідження проблем книжкового пам'яткознавства та історії книжкової культури – здійснювалися дослідження в межах наукового проєкту «Атрибуція та експертиза як складова дослідження книжкових та інших бібліотечних пам'яток: основи теорії та практики» (науковий керівник – д-р іст. наук Г. Ковальчук). Розглянуто важливі питання проведення державної експертизи цінності книг XIX – першої половини XX ст.: розроблено пріоритетні для України критерії цінності книжкових пам'яток цього періоду, у тому числі в аспектах дозволу вивезення книжок за кордон, уніфіковані підходи щодо проведення державної експертизи видань другої половини XIX – початку XX ст. і укладання відповідного експертного висновку. Історіографічний аналіз напрямів сучасних досліджень західноєвропейських стародруків, проведений книгознавцями, дав змогу визначити перспективні напрями подальших історико-книгознавчих студій. Проводилися складні бібліографічні дослідження книжкових пам'яток і колекцій, зокрема за результатами досліджень підготовлено науково-довідкові видання та монографії: Дзира О. І. «Українці в Канаді: суспільно-політичне становище в контексті імміграційної політики 1918–1939 рр.»; Ціборовська-Римарович І. О. «Видання друкарні Луцького домініканського монастиря (1787–1836) у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Книгознавче дослідження. Попримірниковий опис»; «Релігійні газети України 1989–2004 років у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: дослідження, каталог» (уклад.: О. С. Залізнюк, І. М. Швець); «Історичні бібліотечні зібрання та колекції у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського:

¹¹ Звіт про діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2020 р. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; керівники НДР Л. А. Дубровіна, К. В. Лобузін, О. С. Онищенко, Л. М. Яременко, О. П. Степченко, Г. І. Ковальчук, В. М. Горвий, Ю. М. Половичак, С. В. Полтавець. Затв. вченою радою НБУВ 15.01.2021. Київ, 2021. С. 62–86.

довідник. Вип. 1. Історичні бібліотеки державних навчальних установ Києва» (уклад.: Т. Є. Мяскова, О. В. Заєць)¹².

Дослідження теоретичних і методичних аспектів формування та використання Архівного фонду НАН України шляхом застосування методів системно-функціонального, джерелознавчого та біобібліографічного аналізу, атрибуції, археографічного описування, евристики архівних документів, що створюються в системі НАН України, виконували науковці Інституту архівознавства у межах завершеного у 2020 р. прикладного відомчого наукового проєкту «Документно-інформаційні ресурси архівної спадщини української науки: історія і сучасність» (акад. НАН України О. Онищенко, канд. іст. наук Л. Яременко). Історико-джерелознавчі дослідження з наукової реконструкції документної бази з історії НАН України здійснено шляхом виявлення і введення до наукового обігу маловідомих і раніше не досліджуваних документів, їх описання, взяття на облік; опрацьовано документи особового походження провідних учених НАН України як складової АФ НАН України та підготовлено на їх основі наукові видання, довідкові інформаційні ресурси; забезпечено науковий та нормативно-методичний супровід процесів функціонування архівної системи НАН України на сучасному етапі. За результатами досліджень виконавцями проєкту підготовлено збірник документів і матеріалів «Історія Національної академії наук України. 1961–1965: Частина 1. Документи і матеріали» (упоряд.: Л. М. Яременко, Г. В. Індиченко, О. І. Вербіцька; монографії Січової О. В. «Архівні фонди наукових установ НАН України: традиції та сучасність» та Шаповала А. І. «Володимир Миколайович Перетц як вчений-українознавець, дослідник рукописної та книжкової спадщини у світлі епістолярних джерел»).

НБУВ – єдина в Україні наукова установа, яка упродовж десятирічків років планомірно досліджує питання впровадження превентивних методів забезпечення збереження фондів наукових бібліотек України в умовах посилення екологічного та техногенного навантаження, розробляє теоретичні аспекти та науково-практичні заходи для розв'язання проблеми захисту й збереження цінних документів НБУВ та бібліотек наукових установ НАН України. За результатами виконання у 2020 р. прикладної НДР «Збереження документів наукових бібліотек як стратегія ефективності екологічної та техногенної безпеки фондів» (науковий керівник проєкту – канд. іст. наук Л. Муха) підготовлено колективну моно-

¹² Там само.

графію «Превентивні методи збереження документів наукових бібліотек у несприятливих екологічних умовах».

НБУВ посідає провідне місце серед наукових установ бібліотечної галузі в розробці теоретичних питань бібліографознавства, методики та організації створення національної ретроспективної бібліографії України, дослідження проблем репертуару української книги, біобібліографії. У межах наукового проекту за напрямом фундаментальних досліджень (науковий керівник – д-р філол. наук, проф. С. Кіраль) розроблено теоретичні, методичні та прикладні питання формування національної бібліографії в контексті вивчення спадщини діячів української культури та науки, зокрема, літературно-громадської діяльності видатної української письменниці Лесі Українки, 150-річчя від дня народження якої відзначалося на державному рівні у 2021 р. (постанова ВР України. Відомості Верховної Ради. 2018, № 11, ст. 64). Підготовлено унікальні науково-довідкові видання та бібліографічний електронний ресурс, тривали підготовка чергового тому Шевченкіани, формування джерелознавчої бази бібліографічної україніки, бібліографічного покажчика видань, присвячених Українській революції. Підготовлено унікальні науково-довідкові видання та фундаментальний бібліографічний електронний ресурс бібліографій українських учених НАН України (керівник – д-р наук із соц. комунікацій Т. Добоко).

2020 р. науковці Інституту біографічних досліджень НБУВ (чл.-кор. НАН України В. Попик) досліджували проблеми вітчизняної біографіки та біобібліографії, зокрема біографіки української академічної науки. Здобуто результати у вивченні новітніх тенденцій розвитку біографічних досліджень та видавничої й бібліотечно-інформаційної роботи, світової біографіки, вивченні шляхів активізації творчих комунікацій дослідників-біографістів, видавців з читачьким загалом. Л. І. Буряк, В. В. Патик підготували монографію «Гнат Павлович Житецький: біографічний ескіз в інтер'єрі архівних документів і наукової спадщини», видано монографію Стамбола І. І. «Листування Івана Липи (1892–1922)», науково-популярне видання В. В. Томазова «Родовід: як знайти своє коріння», чергові випуски збірника наукових праць «Українська біографістика» (вип. 19, 20)¹³. Проведено третій щорічний Всеукраїнський бібліотечний «Біографічний рейтинг», метою якого є виявлення та популяризація наукової біографічної продукції, яка з різних причин нині доступна лише обмеженому колу читачів.

¹³ Там само.

Видавнича діяльність НБУВ є складовою наукової роботи і здійснюється на власній поліграфічній базі з 1993 р. Впродовж 2020 р. видано 43 наукових видання загальним обсягом 681,2 обл.-вид. арк. (11 колективних та індивідуальних монографій, 4 збірники документів, 15 бібліографічних, довідкових, науково-інформаційних видань, 11 збірників наукових праць, 2 науково-методичних видання), електронні версії яких доступні користувачам у Репозитарії НБУВ. Здійснено **802** наукові публікації загальним обсягом 414,78 обл.-вид. арк. (**527** статей у вітчизняних виданнях, **23** статті у зарубіжних виданнях, **252** тези до конференцій), у тому числі 201 статтю надруковано в наукових фахових періодичних виданнях, що входять до міжнародних баз даних.

НБУВ є засновником і видавцем кількох фахових періодичних видань, серед них – збірник наукових праць «Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів», який наказом МОН України від 24. 09. 2020 р. № 1188 включено до реєстру наукових фахових видань України як видання категорії А в галузі історичних наук та соціальних комунікацій зі спеціальностей 029 – Інформаційна, бібліотечна та архівна справа і 032 – Історія та археологія. Видання індексується науковими базами даних, зокрема: Web of Science, Google Scholar, Index Copernicus, Scientific Indexing Services, ResearchBib, International Institute of Organized Research (I2 OR), CiteFactor, BASE, Open Access Infrastructure for Research in Europe, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Word Cat, EBSCO.

А збірники «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» та «Українська біографістика = Biographistica Ucrainica» цим самим наказом включено до Реєстру наукових фахових видань України як видання категорії «Б» в галузі історичних наук та соціальних комунікацій зі спеціальностей 029 – Інформаційна, бібліотечна та архівна справа і 032 – Історія та археологія. Ці видання індексуються в міжнародних БД, зокрема: Index Copernicus, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Scientific Indexing Services (SIS), Academic Resource Index (ResearchBib), WorldCat, CrossRef, Google Scholar, Open Access Infrastructure for Research in Europe (OpenAIRE), BASE, EBSCO та ін.

НБУВ долучилася до реалізації загальноакадемічних заходів щодо стимулювання видавничої діяльності та підвищення публікаційної активності вчених Академії, збільшення кількості їхніх статей у рейтингових міжнародних журналах, створення загальноакадемічного репозитарію публікацій учених НАН України. Активізувалися роботи з розробки сегментів інтегрованої системи наукової інформації НАН України

на основі аналізу та впровадження кращих міжнародних стандартів і досвіду створення таких систем. На виконання постанови Президії НАН України № 116 від 24.06.2020 р. «Щодо удосконалення організації обліку і моніторингу публікаційної та видавничої активності НАН України» науковці НБУВ розробили документи про створення електронної бібліотеки НАН України – Положення та регламент про LibNASUA, структуру подання інформації про НАН України, де б відображалися профілі наукових установ, персоналій науковців, наукові публікації. У тестовому режимі апробовано автоматичне отримання відкритих даних (зокрема наукометричної інформації: кількість публікацій, кількість цитувань, h-індекс) із таких інформаційних систем як CrossRef (реєстратор DOI), Scopus, ORCID, Open Citations тощо (керівник напряму – К. Лобузін).

Упродовж 2020 р. Бібліотека активізувала роботу із упорядкування взаємопов'язаної інформації про всі наукові установи НАН України: назва, бібліографічні варіанти написання назви, місцезнаходження, міжнародні ідентифікатори (ORCID, ISNI, VIAF, WorldCat, WikiData), профілі в наукометричних системах (Google Scholar, Scopus, Web of Science), керівники, контактна інформація; науковців НАН України: ім'я, бібліографічні варіанти написання імені в різних системах, спеціальність, наукові ступені та вчені звання, місця роботи, статус в НАН України, профілі в наукометричних системах (Google Scholar, Scopus, Web of Science), міжнародні ідентифікатори (GRID, ROR, ISNI, VIAF, WorldCat, WikiData). Розроблено положення та пропозиції до регламенту роботи репозитарію наукових текстів НАН України, метою створення якого є приведення метаданих наукових публікацій НАН України відповідно до сучасних міжнародних стандартів цифрової комунікації та подальша інтеграція до європейської та світової дослідницької інфраструктури; забезпечення відкритого доступу до результатів наукової діяльності; оптимізація підготовки звітної та агестаційної документації, пов'язаної з обліком публікаційної активності та наукометричних показників установ і науковців НАН України. Усі сегменти створеної системи наукової інформації НАН України апробовані в тестовому режимі. На кінець 2020 р. як перший етап актуалізовано інформацію щодо профілів та наукометричних показників установ НАН України і провідних учених (академіків та членів-кореспондентів).

Важливим напрямом роботи стало впровадження міжнародних стандартів при формуванні сайтів наукових періодичних видань та репозитаріїв. На основі вивченого досвіду створено сайти п'яти наукових періодичних видань НБУВ, організовано підтримку та оперативне формування

матеріалів Репозитарію НБУВ «eVerLib», інтегрованого з системою подання інформації про структуру наукових підрозділів та персональних сторінок науковців НБУВ.

Протягом 2020 р. в НБУВ тривала підготовка кадрів вищої кваліфікації – у спеціалізованій вченій раді відбувся захист чотирьох докторських та шести кандидатських дисертацій за напрямом «соціальні комунікації». Функціонували аспірантура і докторантура.

Активно розвивалася міжнародна діяльність НБУВ. Зокрема реалізовувалися спільні проекти створення цифрових ресурсів історико-культурної спадщини. Найважливішими стали цифрові видавничі проекти: «Polonica Philosophica Orientalia (2018–2023)», мета якого – створення цифрового ресурсу книжкових пам'яток спільної спадщини XVII–XVIII ст. (філософські курси, політичні та богословські трактати тощо), що зберігаються в колекціях Інституту рукопису НБУВ, спільно з Ягеллонським університетом та Інститутом філософії НАН України; «Рукописні карти Польщі та України 18 ст. видатного картографа Кароля де Пертеса (Германа Шарля де Пертес)» – з Інститутом історії ПАН та Люблінським католицьким університетом Іоанна-Павла II, «Сврейська документальна спадщина в фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» – з Національною бібліотекою Ізраїлю.

2020 р. став для НБУВ роком активної участі в роботі міжнародних фахових організацій, зокрема у Генеральній асамблеї IFLA з попередньою участю у розробці нової стратегії діяльності. Бібліотека стала також учасником міжнародного проекту CENL «Danube Project» на платформі Європейської цифрової бібліотеки «Europeana» разом з національними бібліотеками країн Європи: Австрії, Болгарії, Німеччини, Угорщини, Сербії, Словенії, Молдови, Румунії, Хорватії. Наукова доцільність цього проекту та його роль у розвитку міжнародної співпраці підтверджені рішенням щорічної сесії Конференції національних бібліотек Європи (CENL) 19 жовтня 2020 р. Метою дослідження та реалізації проекту є використання надбань фондів національних бібліотек країн, по території яких протікає ріка Дунай; характеристика економічної, технологічної, історичної та культурної складової цих держав, відображена у рукописах, пам'ятках друку, образотворчого мистецтва, музики, літератури; вивчення і надання інформації про Дунай; забезпечення вільного доступу користувачів до унікальних видань з фондів бібліотек дунайського регіону на платформі Європейської цифрової бібліотеки «Europeana». НБУВ підготовлено цифрову експозицію «Дунай

та Україна», де представлені у вільному доступі історичні карти та інші візуальні документи.

Висновок. Упродовж 2020 р. НБУВ в умовах карантинних обмежень та переформатування внутрішньої діяльності, використання резервних можливостей дистанційної роботи наукових співробітників у повній мірі реалізовано плани науково-дослідної, науково-методичної, науково-організаційної, науково-інформаційної діяльності.

Значно підвищено ефективність роботи у галузі інтеграції наукової інформації на всіх видах носіїв; інформаційному та науково-аналітичному забезпеченні потреб науки, освіти, культури та державного управління, бібліотечно-інформаційного обслуговування віддалених користувачів. Тривало активне формування електронних ресурсів академічної науки та доступу до знань, БД наукової інформації, вдосконалено організаційні засади репозитарію електронних версій публікацій наукової періодики та НБУВ, ресурсів бібліометричної та наукометричної інформації, надання доступу наукових установ до зарубіжних БД наукової інформації. Активізувалася участь НБУВ у режимі онлайн у міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, наукових семінарах та інших науково-організаційних заходах. Державна атестація наукових установ Міністерства освіти і науки України віднесла НБУВ до категорії «А», підтвердила високий статус як безперечного лідера у галузі інноваційних міждисциплінарних досліджень, пов'язаних із формуванням національного і світового цифрового науково-інформаційного простору та універсальних ресурсів науки; забезпечення зберігання та включення до наукового й культурного обігу національного рукописного та книжкового культурного надбання.

Список бібліографічних посилань

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у перше десятиліття незалежності України (1991–2002) : монографія / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко, В. М. Горовий та ін. ; НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Київ. 2019. 436 с.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в науково-інформаційному просторі (2000–2018) / В. Горовий, Ю. Половинчак, К. Лобузін та ін. ; Національна академія наук України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Київ. 2019. 398 с.

3. Муха Л., Затока Л., Куява Л. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: збереження, консервація та реставрація бібліотечних

фондів в Україні (1992–2018) / Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Центр консервації і реставрації. Київ. 2019. 240 с.

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: розвиток національної бібліографії, біографічних досліджень та науково-бібліографічної діяльності (2000–2019) / В. І. Попик, Т. В. Добко, С. С. Кіраль та ін. ; відп. ред. В. І. Попик ; Національна академія наук України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Київ. 2019. 252 с.

5. Гранчак Т. Ю. Концептуальна модель гнучкої бібліотеки. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2020. № 6. С. 10–23. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218605>.

6. Стрішенець Н. В. Нове в зарубіжній каталогізації. *Медичні бібліотеки України: досвід, традиції, інновації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ – Харків. 2020. С. 63–66.

7. Цифрові бібліотечні ресурси та сервіси підтримки наукових досліджень: сучасні підходи та роль у науковій комунікації : аналітична записка / К. В. Лобузін, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін. ; відп. ред. Л. А. Дубровіна. Київ, 2020. 60 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003844>.

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020) / О. М. Василенко, Т. Ю. Гранчак, Н. Б. Захарова та ін. ; Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського ; відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2020. 338 с.

9. Динаміка трансформацій уявлень про суспільний ідеал в українському суспільстві : аналітична записка / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко, Ю. М. Половинчак та ін. ; відп. ред. Л. А. Дубровіна; Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ. 2020. 97 с.

10. Формування суспільного ідеалу в умовах глобалізованого світу та інформаційного суспільства : аналітична записка / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко, В. І. Попик та ін. ; відп. ред. Л. А. Дубровіна ; Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ. 2020. 93 с.

References

1. Dubrovina, L. A., Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M. et al. (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho u pershe desiaty-littia nezalezhnosti Ukrainy (1991–2002) [V. I. Vernadsky National Library

of Ukraine in the first decade of Ukraine's independence (1991–2002)]. NAN Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv [in Ukrainian].

2. Horovyi, V., Polovynchak, Yu., Lobuzina, K. et al. (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v naukovoinformatsiinomu prostori (2000–2018) [V. I. Vernadsky National Library of Ukraine in the scientific and information space (2000–2018)]. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv [in Ukrainian].

3. Mukha, L., Zatoka, L., Kuiava, L. (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: zberezhennia, konservatsiia ta restavratsiia biblioteknykh fondiv v Ukraini (1992–2018) [V. I. Vernadsky National Library of Ukraine: preservation, conservation and restoration of library collections in Ukraine (1992–2018)]. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho, Tsentri konservatsii i restavratsii. Kyiv [in Ukrainian].

4. Popyk, V. I., Dobko, T. V., Kiral, S. S. et al. (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: rozvytok natsionalnoi bibliohrafi, biohrafichnykh doslidzhen ta naukovobibliohrafichnoi diialnosti (2000–2019) (2019) [V. I. Vernadsky National Library of Ukraine: Development of National Bibliography, Biographical Research and Scientific Bibliographic Activity (2000–2019)]. V. I. Popyk (Ed.); Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv [in Ukrainian].

5. Hrachak, T. Iu. (2020) Kontseptualna model hnuchkoi biblioteky. [Conceptual model of a flexible library]. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 6, 10–23. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218605> [in Ukrainian].

6. Strishnets, N. V. (2020) *Nove v zarubizhnii katalogizatsii*. [New in foreign cataloging]. Proceedings from The Medical libraries of Ukraine: experience, traditions, innovations: *Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia (20–21 travnia 2020 r.) – International Scientific and Practical Conference* (pp. 63–66). Kyiv-Kharkiv [in Ukrainian].

7. Lobuzina, K. V., Dubrovina, L. A., Horovyi, V. M. et al. (2020). Tsyfrovi bibliotekni resursy ta servisy pidtrymky naukovykh doslidzhen: suchasni pidkhody ta rol u naukovii komunikatsii: analitychna zapyska [Digital library resources and research support services: modern approaches and role in scientific communication: an analytical note]. L. A. Dubrovina (Ed.). Kyiv. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003844> [in Ukrainian].

8. Vasilenko, O. M., Hbranchak, T. Yu., Zakharova, N. B. et al. (2020). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: bibliotekoznavstvo ta bibliotekna diialnist v innovatsiinomu protsesi rozvytku (2002–2020) [V. I. Vernadsky National Library of Ukraine: Library Science and Library Activity in the Innovative Process of Development (2002–2020)]. O. M. Vasilenko (Ed.); Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv [in Ukrainian].

9. Dubrovina, L. A., Onyshchenko, O. S., Polovynchak, Yu. M. et al. (2020). Dynamika transformatsii uivlen pro suspilnyi ideal v ukraïnskomu suspilstvi : analitychna zapyska [Dynamics of transformations of ideas about the social ideal in Ukrainian society: an analytical note] L. A. Dubrovina (Ed.); Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv [in Ukrainian].

10. Dubrovina, L. A., Onyshchenko, O. S., Popyk, V. I. et al. (2020). Formuvannia suspilnoho idealu v umovakh hlobalizovanoho svitu ta informat-siinoho suspilstva : analitychna zapyska [Formation of a social ideal in the conditions of the globalized world and information society: an analytical note]. L. A. Dubrovina (Ed.); Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.05.2021.

Tatiana Koval,

PhD (History), Deputy General Director,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: gon4arova11@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0003-0147-6679>

Viktoriiia Horieva,

PhD (History), Academic Secretary,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: goreva@nbuv.gov.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1383-7013>

Tetiana Kulakovska,

PhD (History), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: kulakovska_2019@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-2108-3285>

Larysa Matviychuk,

PhD (Social Communications), Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: l.matviychuk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7230-9053>

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine:

Scientific and Library Informational Work during the quarantine of 2020

The article summarizes and highlights the features of the multifaceted activities of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine as a leading research library institution of the NAS of Ukraine in 2020, under restrictions caused by the COVID-19 pandemic. Such aspects as basis for reformation and methodological support of all forms and types of library work, the enhancement of digital resources development, services for remote users, and access to Internet, which has allowed to double the number of information users, are highlighted. The article summarises results of research and scientific informational work. Throughout 2020 V. I. Vernadsky National Library of Ukraine has worked during quarantine restrictions and during internal structural changes, researchers had to do their work remotely, and the plans for scientific research, scientific methodological, scientific organizational, scientific informational work have been fully realized.

The work efficiency has been increased in such spheres as integration of scientific information on all medium types, in information, scientific and analytical support of researchers, education and culture workers, needs of public administration; library and informational services for remote readers. The active organization of digital resources of academic science and access to knowledge, databases of scientific information, basis for the scientific periodicals digital repository were improved; the access to foreign databases of scientific information and resources of bibliometric and scientometric information was significantly facilitated, and all of these changes took place in 2020. The participation of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine (mainly online) in international, all-Ukrainian scientific and scientific-practical conferences, seminars and other scientific and organizational events has increased. The state attestation of scientific institutions of Ministry of Education and Science of Ukraine has categorized V. I. Vernadsky National Library of Ukraine into the *A* category, having confirmed its high status as an undisputable leader in the sphere of interdisciplinary researches on development of the national and worldwide digital scientific informational space and universal resources for science; providing storage of the national manuscript and book cultural heritage and its inclusion into the scientific and cultural circulation.

Keywords: V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, electronic resources of academic science, scientific and information activity of libraries, manuscript and book heritage.